

NÁRODNÍ ADAPTAČNÍ PLÁN (NATIONAL ADAPTATION PLANS)

1. Shrnutí zaměření instituce v lokálním měřítku (Summary of the country local focus as evident in the Country Report)

Hlavním posláním Centra aplikovaného výzkumu a dalšího vzdělávání, o.p.s. (dále Centrum AVDV) je poskytovat obecně prospěšné služby. Mezi ně patří pořádání pracovních setkání odborníků, workshopů, organizování odborných kurzů, školení, konferencí a jiných vzdělávacích aktivit, včetně lektorské činnosti a realizace programů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, činnost dětských skupin a organizování aktivit mimoškolního vzdělávání pro děti od 3 let. Je akreditovanou institucí MŠMT. Centrum AVDV vzniklo v r. 2012 a je zasídleno v Technologickém centru s.r.o. Písek. Centrum AVDV přináší nové znalosti, zajišťuje lektory s metodickými i odbornými znalostmi a dovednostmi, pořádá výukové vzdělávací programy a vytváří kvalitní metodické zázemí pro další vzdělávání, angažuje se v oblasti sociálního začleňování dětí a mládeže a rovných příležitostí. V současné době je Centrum AVDV příjemcem projektů financovaných z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, Operačního programu Zaměstnanost a je příjemcem grantu podpořeného z Norska.

Centrum AVDV řešilo mimo jiné i projekt Mateřské školy jako centra kolegiální podpory v oblastech zaměřených na individualizaci vzdělávání a rozvoj kreativity, registrační číslo projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_010/0000511, s cílem nabídnout inspiraci a metodickou oporu pro individualizované strategie preprimárního vzdělávání. Na odborných setkáních (diskuzních platformách) učitelů mateřských škol byly diskutovány potřeby a praktické zkušenosti učitelů mateřských škol a poznatky metodiků, specialistů i odborníků z vysokých škol a praxe, ale také potřeby rodičů i široké veřejnosti. Uvědomili jsme si, že Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) respektuje všechny vzdělávací oblasti „Dítě a jeho tělo“, „Dítě a jeho psychika“, „Dítě a ten druhý“, „Dítě a společnost“, „Dítě a svět“ vymezuje sice hlavní požadavky, podmínky, obsah a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku i očekávané výstupy, ale proces individualizace výuky systematicky neřeší. Chybí diferencovaná a individualizovaná výuka, jež by vstoupila do reality života mateřských škol, reflexe zkušeností, provázání teorie s praxí. Chybí metodické pokyny reagující na aktuální změny ve společnosti, škole, beroucí v potaz proměňující se klima v rodině, kvalitativní a rychlé proměny v oblasti digitálního vzdělávání i nutnost diferencovaného přístupu k dětem předškolního věku. Stále častější jsou poruchy učení, chování a další specifické projevy dětí již od útlého věku vyžadují přístupové změny, přičemž proces individualizace výuky je při stávajícím počtu dětí ve třídách pro učitele MŠ velmi náročně zvladatelným. Přináší především metodické i organizační potíže a také

velkou administrativní zátěží. Každé dítě má svou vzdělávací strategii, která se přizpůsobuje jeho schopnostem a možnostem a soustřeďuje se na to, aby plně využilo svůj potenciál, dosáhlo optimálního cíle s ohledem na věk, zdravotní stav, individuální tempo a zároveň se naučilo komunikovat a spolupracovat s ostatními. Odlišnost dětí je vnímána jako příležitost k rozvíjení respektu a úcty k sobě i ostatním, a ne jako přítěž. Společné vzdělávání jako nekončící proces, ve kterém je snaha nacházet optimální řešení pro uplatnění stěžejní myšlenky, tj. efektivní vzdělávání dětí v hlavním vzdělávacím proudu, je jednou z priorit Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Novela školského zákona garantuje s účinností od 1. září 2016 právo dětí na tzv. podpůrná opatření, která pomohou překonávat jejich znevýhodnění – ať už se jedná o děti a žáky ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí, zdravotně postižené a znevýhodněné nebo (mimořádně) nadané.

2. Shrnutí studijních cest (Study visits summary)

V souladu se společenskými i edukativními změnami jsou kladeny na osobnost učitele stále vyšší nároky při plánování, organizaci a využívání specifických výukových strategií nejen v rámci společného vzdělávání. Proto je důležité poučit se z přístupů nejen v jednotlivých školách, nacházet společná témata a jejich řešení v rámci regionů, jednotlivých řídicích orgánů, MŠMT ČR, ale také vnášet do práce přístupy ověřené v dalších státech EU, přebírat zkušenosti, znalosti a rovné přístupy k dětem se specifickými potřebami. Poučit se z přístupu k ohroženým skupinám, jimž hrozí diskriminace ve společnosti.

Zkusme pomoci těmto přístupům „na svět“ a chápeme školu jako nedirektivní přátelský prostor s pravidly soužití i radostnou a tvořivou atmosférou i cestou za poznáním. Dovolme dětem zažít, hledat, objevovat, vyzkoušet si, bádát, mýlit se, chyby odhalovat i napravovat, svá tvrzení prakticky ověřovat, stát se zručnými a rozumově přemýšlivými lidmi, otevřenými vůči zkušenostem a znalostem nejen z České republiky, ale také z celoevropského prostoru. K tomu potřebujeme tento prostor poznávat a přebírat příklady dobré praxe, například i z Irska a Portugalska.

2.1 Nejdůležitější body z prezentovaných dobrých praxí (Most relevant individual points from specific good practices)

Z proběhlé návštěvy Irska vyplynuly tyto skutečnosti:

- nutnost takové formy inkluze, které bude vysoce protektivní, individuální a bude respektovat speciální vzdělávací potřeby žáka
- nutnost se zaměřit na speciální vzdělávací potřeby Romských žáků

- zapojení sociálního systému a spolupráce s rodinou
  - nutnost dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (nejen učitelů, ale také asistentů pedagoga a dalších osob, které jsou zapojené do výchovy a vzdělávání žáků se SVP)
  - úzká spolupráce s rodiči a orgánem sociálním – u nás OSPOD
  - uvedené skutečnosti jsou v ČR běžně uplatňovány
  - Projekt DEIS – kompenzace odlišné „startovací pozice“
  - otázkou bude, jak tuto startovní pozici vyrovnat – úzká spolupráce se sociálním a zdravotnickým systémem, v první řadě také spolupráce školy a školských zařízení s rodinou
  - zajímavý je tzv. deprivací index – hodnotí míru znevýhodnění konkrétního dítěte – zajímavá myšlenka k implementaci v ČR
  - zvýšit motivaci k pravidelné školní docházce u žáků z odlišného sociokulturního prostředí
  - zefektivnění komunikace mezi všemi systémy, které se podílejí na výchově a vzdělávání žáků se SVP
  - efektivní podpora v souladu se stupněm znevýhodnění
  - nastavit spolupráci mezi rodiči – školou – školskými poradenskými zařízeními – sociálním odborem – zdravotnickým systémem
  - zjištění zda všechny děti mají přístup ke kvalitnímu vzdělání, což mají, ale je nutné jim zvýšit motivaci k povinné, pravidelné školní docházce
  - podpora dětí k rozvoji maximálního potenciálu s ohledem na jejich speciální vzdělávací potřeby
  - Rozvoj důvěry ve speciální školství u dětí a žáků s těžšími formami postižení vyžaduje vysoce odborný přístup, specializované výchovně vzdělávací metody, podporu pečujících osob a zejména jejich další vzdělávání.
  - Podpora žáků k dalšímu vzdělávání po absolvování povinné školní docházky a podpora k zodpovědné volbě povolání by měla být v systémovém řešení samozřejmá.
-
- Portugalsko
  - TEIP program – obdobné jako v ČR - začlenění dětí a žáků z vysoce znevýhodněných rodin (neúplné rodiny, jeden z rodičů ve výkonu trestu, samoživitelé) do výchovně vzdělávacího procesu:
  - nutnost vzájemné spolupráce škol v regionu
  - redukce školní neúspěšnosti (u nás ve spolupráci škola- rodina – ŠPZ- nastavení konkrétní formy podpůrných opatření v doporučení ŠPZ)
  - škola provází žáka k zodpovědnému výběru povolání k prevenci nezaměstnanosti – spolupráce s úřadem práce
  - tandemová výuka – u nás máme
  - budování vztahu s rodinou

- prevence sociálně patologických jevů – školní metodik prevence a výchovný poradce – funguje na všech školách
- kariérové poradenství jako nástroj k rozvinutí budoucího pracovního potenciálu a jako prevence nezaměstnanosti.

Z výše uvedených příkladů dobré praxe vyplývá, jak důležité je umět naslouchat ostatním, přijímat je se všemi jejich chybami a nedokonalostmi, respektovat je a učit se z jejich rozmanitosti.

2.2 Shrnutí lekcí a získaných poznatků

(Summing up the learning experience and lessons learned)

Nejdůležitější jsou principy kvalitní komunikace školy s rodinou.

a) Informování

Rodiče mají vědět, jak se dítěti ve škole daří (v učení i ve vztazích), jak se vzdělává a rozvíjí.

Učitelé nejčastěji informují rodiče, až když se děje něco nepatřičného (špatný prospěch, nevhodné chování, nedostatečná docházka nebo podezření na šikanu) [1]. Učitel se tak stává poslem špatných zpráv a komunikace s ním indikuje nepříjemný zážitek. Rodiče by přitom ocenili i ty příjemné informace týkající se silných stránek a úspěchů jejich dítěte, způsobu výuky a vzdělávací filozofie školy nebo informace o tom, jak postupovat při domácí přípravě. [2]

b) Vysvětlování

Rodiče mají rozumět tomu, co se ve škole děje, jakými metodami jsou jejich děti vyučovány a proč.

Rodiče potřebují od školy získat informace o vyučovacích metodách, ať už se jedná o Hejného matematiku, nebo genetickou metodu čtení. Je velmi pravděpodobné, že někteří rodiče o této metodě nikdy neslyšeli, natož aby rozuměli jejímu používání. Pokud se učitel o metodě pouze letmo zmíní na třídních schůzkách, může to být pro mnoho rodičů nedostatečné. Často se ale zároveň stydí požádat o vysvětlení a raději dál tápou. Pokud rodič nemá dostatek informací o metodě, může být pro něj obtížné adekvátně podpořit své dítě například u domácích úkolů. Je tedy chválné, že stále více učitelů rodičům pravidelně posílá zprávu o tom, co s dětmi dělají, jak postupují a co od rodičů potřebují. Úplně jednoduše jako popis receptu do kuchařky s vysvětlením, proč je to důležité.

c) Pozorování

Rodiče mají mít možnost nahlédnout do skutečného života školy (během slavnostních příležitostí i v rámci běžného vyučování).

Rodiče dětí například pořádají Den otevřených dveří v neděli odpoledne, aby rodiče mohli přijít, aniž by si brali dovolenou. Účastní se ho celý pedagogický sbor. Rodiče mají možnost poznat různé koncepty učení.

- Rodiče si mohou prohlédnout celou školu od sklepa po půdu.
- Učitelé jsou v učebnách připraveni podat více informací.
- Průvodci rodičů jsou samy děti.

Pokud jim nestačí ukázky výuky (od tělocviku po matematiku), mají možnost dorazit i následující den, v pondělí, přímo do výuky a poznat tak „realitu všedního dne“. [3]

d) Participace

Rodiče by měli dostat příležitost skutečně pomoci učiteli (jako výpomoc při akcích, asistenti ve výuce, jako poskytovatelé zpětné vazby, ale i v roli mentorů pro nové rodiče).

Škola například uskutečnila projekt Jedna rodina. Rodiče byli v průběhu celého roku zváni do školy, aby představili formou přednášky, workshopu nebo prezentace, co to znamená, když řeknou: „Jdu do práce“. Po velkém úspěchu v prvním roce škola zvažuje, že nabídku rozšíří i na prarodiče. [4]

e) Rozhodování

Rodiče by měli dostat příležitost zapojit se do rozhodování o škole, náplni výuky i rozvoji školy.

Rodiče se mohou zapojit do rozhodování o škole například účastí ve školské radě.

3. Národní adaptační plán (National Adaptation Plans)

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (legislativní rámec)

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami upravuje:

- zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejm. úplné znění - zák. č. 317/2008 Sb., a zák. č.49/2009 Sb., (§16, §40 a §48)

- vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, zejména vyhláška č. 116/2011 Sb.,
- vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění pozdějších předpisů, zejména vyhláška č. 147/2011 Sb.

Koho chápeme jako žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) jsou považováni všichni žáci se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním, případně i žáci s mimořádným nadáním.

Do kategorie žáků se zdravotním postižením jsou zařazováni žáci s mentálním, tělesným, zrakovým a sluchovým postižením, s poruchami autistického spektra, s poruchou dorozumívacích schopností, se souběžným postižením více vadami a vývojovými poruchami učení a chování. Žákům s těžkými formami výše zmiňovaných postižení náleží s ohledem na rozsah speciálních vzdělávacích potřeb nejvyšší míra podpůrných opatření, kterou doporučuje školské poradenské zařízení. Zdravotním znevýhodněním je pro účely tohoto dokumentu zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání. I u těchto žáků je důležité zohledňovat jejich individuální vzdělávací potřeby a to např. formou vyrovnávacích opatření, které škola může žákovi navrhnout na základě pedagogické diagnostiky (posouzení vzdělávacích potřeb, průběhu a výsledků vzdělávání).

Pro žáka tak může být vypracován plán pedagogické podpory (tedy individuální vzdělávací plán bez doporučení školského poradenského zařízení). Identifikace žáků se sociálním znevýhodněním bývá obtížná, jen malé procento má tento status potvrzený školským poradenským zařízením. Jsou to především žáci s rodinou s nízkým sociálně kulturním postavením, žáci ohrožení sociálně patologickými jevy, s nařízenou ústavní výchovou nebo uloženu ochrannou výchovou. Škola pak poskytuje vyrovnávací, případně podpůrná opatření zejména žákům, kterým se nedostává potřebné podpory k řádnému průběhu vzdělávání ze strany rodiny a žákům znevýhodněným nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka. Vyrovnávací a podpůrná opatření specifikuje novela vyhlášky č. 73/2005 Sb. Zavedením vyrovnávacích opatření, (které může škola nastavit i bez spolupráce se školským poradenským zařízením), je kladen mnohem větší důraz na individuální přístup učitele, pedagogickou diagnostiku a včasnou intervenci v rámci školy. Diagnostika a intervence psychologů a speciálních pedagogů v poradenských zařízeních se tak odsouvá na pozdější dobu. Nejprve tedy poskytuje preventivně vyrovnávací opatření pedagogický pracovník, škola a rodina dítěte a teprve pokud se tato opatření ukážou jako nedostatečná, bude dítě vyšetřeno ve školském poradenském zařízení, které případně může doporučit podpůrná opatření.

Cílem je poskytnout žákům s výukovými obtížemi cílenou pedagogickou podporu ještě před provedením odborného vyšetření, respektive před případným zařazením žáka do režimu speciálního školství.

3.1 Potřeba identifikace potřeb a inspirace z příkladů dobré praxe na národní úrovni (Reflecting on national needs based on the lessons learned and examining starting points of good practices)

Dítětem, žákem, či studentem (dále jen „žák“) se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními, potřebuje poskytnutí podpůrných opatření vyplývajících z jeho individuálních potřeb na základě jeho zdravotního stavu, odlišného kulturního prostředí nebo jiných životních podmínek.

Žáci s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního stavu

Žáci tělesně, zrakově či sluchově postižení, žáci s lehkým mentálním postižením, žáci s kombinovanými vadami a žáci se zdravotním oslabením, dlouhodobou nemocí či lehčími zdravotními poruchami vedoucím k poruchám učení.

Žáci s vadami řeči

Vadami řeči rozumíme poruchy zpracování jazykové informace, a to jak na jejím příjmu, tak při její produkci. Nejedná se o poruchy mluveného slova, které neovlivňují samotné porozumění jazyku a jsou způsobené jinými příčinami (například koktání či ráčkování). Spadá sem řada různých vad řeči, například:

- a) Afázie: porucha produkce nebo porozumění řeči.
- b) Dysfázie: porucha produkce nebo porozumění řeči (lehčí než afázie).
- c) Dysartrie: porucha artikulace.
- d) Dyslalie: patlavost dětí u opožděného vývoje řeči.
- e) Mutismus: němota.
- f) Ataktická (Skandovaná) řeč u poruch mozečku.

Žáci se specifickými poruchami učení, pozornosti a chování

Poruchy učení jsou poruchy způsobující výukové obtíže v rámci vzdělávacího procesu, v důsledku nedostatečně rozvinutých schopností žáků. Spadá sem typicky:

- a) Dyslexie: poruchu schopnosti naučit se číst běžnými metodami a porozumět čtenému textu.
- b) Dysortografie: ztížená schopnost osvojit si pravopis.

- c) Dysgrafie: obtíže s písemnou formou projevu.
- d) Dyskalkulie: specifická porucha počítání a práce s matematickými symboly.
- e) Dysmúzie: porucha související s hudebními schopnostmi.
- f) Dyspinxie: porucha charakteristická nízkou úrovní kresby.
- g) Dyspraxie: porucha obratnosti.

Poruchami pozornosti rozumíme především:

- a) ADD (porucha pozornosti): vývojová porucha charakteristická problémy s udržení pozornosti při aktivitách. Typické jsou problémy s organizací aktivit a řešením úkolů vyžadujících soustředění, zapomětivost, snadné rozptýlení vnějšími podněty, obtíže s vnímáním pokynů, obtíže postupovat podle instrukcí a dokončit zadané úkoly.
- b) ADHD (poruchu pozornosti s hyperaktivitou): vývojová porucha charakteristická nepřiměřeným stupněm pozornosti, hyperaktivity a impulzivity. Obtíže jsou často spojené s neschopností dodržovat pravidla chování a provádět opakovaně po delší dobu určité pracovní výkony.

Poruchami chování rozumíme negativní odchylky v chování od normy, kdy žák nerespektuje normy chování na úrovni, která odpovídá jeho věku a rozumovým schopnostem, přestože je chápe, rozumí jim, ale nepřijímá je nebo se jimi nedokáže řídit, protože v dané chvíli nebo trvale není schopen ovládat svoje chování. Poruchové chování obecně vymezují tři následující znaky:

- a) chování nerespektující sociální normy;
- b) neschopnost udržovat přijatelné sociální vztahy;
- c) agresivita jako rys osobnosti nebo chování.

Žáci z odlišných kulturních a životních podmínek

Žáci, kteří pocházejí z prostředí s nízkým sociálně kulturním statusem, žáci s nařízenou ústavní výchovou nebo žáci s nařízenou ochrannou výchovou.

Žáci, jejichž mateřským jazykem není čeština

Mezi žáky z odlišného kulturního prostředí a životních podmínek spadají i žáci, jejichž mateřským jazykem není čeština. Jsou to žáci z rodin cizinců, kteří pobývají na území České Republiky na základě práva k pobytu nebo na základě oprávnění za účelem výzkumu. A dále žáci z rodin azylantů, osob požívajících doplňkové ochrany, žadatelů o udělení mezinárodní ochrany nebo osob požívajících dočasné ochrany.

Žáci nadaní a mimořádně nadaní, pokud mají přidružené speciální vzdělávací potřeby

Žáci nadaní a mimořádně nadaní tvoří na základě vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných samostatnou skupinu.

Za nadaného žáka se považuje žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka pak žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých

Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami v oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Žáci nadaní a mimořádně nadaní jsou považováni za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, jen v případě, že mají přidružené speciální vzdělávací potřeby. Typicky žáci s takzvanou dvojí výjimečností. Mezi nejobvyklejší kombinace rozumového nadání a speciálních vzdělávacích potřeb patří:

- Nadání a specifické vývojové poruchy učení (například dyslexie, dysortografie, dysgrafie).
- Nadání a poruchy pozornosti (ADHD, ADD).
- Nadání a Aspergerův syndrom.

Jaký je postoj MŠMT k práci s dětmi se specifickými vzdělávacími potřebami

Třístupňový model péče navrhovaný MŠMT je postupně uváděn do praxe na školách, kde jsou zřízena školní poradenská pracoviště. Jeho cílem je předcházet selhávání žáka, těžiště péče se přesouvá z oblasti specializované diagnostiky a intervence PPP směrem k pedagogické diagnostice a podpoře.

1. stupeň – individualizovaná pomoc učitele v rámci běžných vyučovacích hodin, monitorování pokroků dítěte (obvykle po dobu 6 měsíců).

2. stupeň – plán pedagogické podpory, pokud nedošlo k úpravě obtíží, je problematika konzultována s pracovníkem školního poradenského zařízení (školní psycholog, školní speciální pedagog), měl by být vytvořen strukturovaný plán pedagogické podpory (vyhodnocen cca. po 3-6 měsících).

3. stupeň – přetrvávají-li obtíže žáka je zapotřebí **specializované intervence PPP** k potvrzení či vyvrácení diagnóz SPU. Teprve ve třetím stupni předpokládáme využití specializované diagnostiky a intervence na odborném pracovišti či v koordinaci s ním. V rámci tohoto stupně bude škola vytvářet individuální vzdělávací program. Diagnóza SPUCH může být stanovena teprve a pouze v tomto třetí stupni. Pokud se nebude jednat o SPUCH, bude péče dále pokračovat v rozsahu druhého stupně.

První úroveň prevence i diagnostiky spočívá v běžné výuce. Učitel pracuje s celou třídou, používá způsoby výuky, které jsou empiricky ověřené, odpovídají požadavkům konkrétní školy. Na základě průběžné analýzy výsledků jsou stanovovány další kroky. V případě, že výsledky konkrétního dítěte neodpovídají požadavkům, jsou mu poskytovány intenzivnější pomocné, nejprve výlučně pedagogické služby. Podstatné pro intervenci jsou tedy výkony v konkrétní oblasti, a nikoli diagnóza stanovená PPP.

Dítě může být vyhodnoceno jako rizikové již první den školní docházky (na základě screenigu školní zralosti, info z MŠ). Od počátku školního roku je nutné věnovat takovému dítěti intenzivní pozornost (nikoliv přidělovat mu diagnózu), ale poskytnout mu od počátku výuky intenzivnější cílenou pomoc. Jestliže se ukáže, že se problémy zmírňují nebo že dokonce žádné nejsou, pak je zřejmé, že péče je dostatečná.

Zpočátku může být větší důraz položen na průběžnou diagnostiku – tak se velmi brzy může zjistit, jestli je riziko vzniku SPU reálné. Doporučuje se přibližně po osmi týdnech provést pedagogickou rozvalu nad dosavadními výsledky. Tento první stupeň představuje primární prevenci a spočívá v individualizaci přístupů. Pochopitelně v rámci možností, které dává běžná třída. V tomto bodu by se v práci učitele nemělo nic zásadně měnit. Předpokládá se však, že učitel využije plně možnosti, které nabízí metodika vyučování konkrétní oblasti. Již na tomto stupni pomoci je žádoucí, aby učitel registroval vlastní postupy intervence i výsledky žáka. Pokud dítě nereaguje na tento přístup, je pokládáno za rizikového jedince a přesouvá se do intenzivnějšího způsobu pomoci.

Druhý stupeň pomoci je určen pro žáky, kteří po dobu přibližně šesti měsíců nereagují přiměřeně na individualizovaný přístup v běžné třídě. Pro tyto žáky je určena vedle této standardní individuální péče ještě skupinová intervence mimo vyučování. Stále však jde primárně o běžné pedagogické postupy. Učitel sleduje a zaznamenává pokroky dítěte, využívá metody pedagogické diagnostiky, aby dokázal lépe reagovat na jeho vzdělávací potřeby. V této fázi by měl učitel konzultovat s dalšími odborníky ze školního poradenského pracoviště, nicméně dítě ještě není doporučováno na vyšetření v PPP. Podobně jako v případě prvního stupně, je nutné nějakou dobu vytrvat (několik měsíců), aby bylo zřejmé, jak dítě reaguje na tuto intenzivnější podporu.

Teprve třetí stupeň je spojen s vyšetřením v odborné instituci, protože je evidentní, že k účinné pomoci dítěti je zapotřebí hlubší porozumění problémům. Na základě speciálního pedagogického a psychologického vyšetření je stanoven speciální postup intervence. Ten může být realizován ve škole nebo v poradenském zařízení. Teprve tento stupeň je spojen s možností přidělit jedinci diagnózu specifická porucha učení.

3.2 Doporučení pro zapojené skupiny (Recommendations for different stakeholders)

Strategie tvorby IVP (individuálního vzdělávacího plánu) vychází z diagnostiky odborného pracoviště (PPP, SPC). Vychází z pedagogické diagnostiky učitele (náměty viz publikace „Pedagogická diagnostika a IVP“[5]), respektuje závěry z diskuze se žákem a rodiči. Je vypracován pro ty předměty, kde se handicap výrazně projevuje. Vypracovává jej vyučující daného předmětu ve spolupráci se školním psychologem/školním speciálním pedagogem. O vzdělávání podle IVP musí ředitele školy požádat zákonný zástupce žáka písemnou formou. Ředitel školy povoluje vzdělávání žáka podle IVP, zodpovídá za jeho realizaci.

Při vypracování IVP sleduje učitel tyto aspekty:

- a) cíle – vzdálené, dlouhodobé
- b) cíle krátkodobé

Tyto cíle musí respektovat individuální potřeby dítěte. Speciální pedagog určí cíle nápravy, konkrétní postupy a probere s třídním učitelem dosaženou úroveň různých psychických funkcí. Třídní učitel dohlíží na to, aby se dosažená úroveň respektovala jak v běžné výuce, tak při hodnocení a dítě pracovalo s materiály, které doporučil speciální pedagog. Psycholog by měl koordinovat vzájemnou spolupráci mezi třídním učitelem, speciálním pedagogem a rodiči tak, aby předávané informace byly transparentní pro obě strany, a požadavky kladené na dítě byly jednotné ve škole i v domácím prostředí.

Co má obsahovat Individuální vzdělávací plán (IVP):

- osobní údaje žáka (jméno, třída, škola, datum narození)
- závěry speciálně pedagogického/psychologického, případně lékařského vyšetření, podstatné údaje z provedené pedagogické diagnostiky obsah, rozsah, průběh a způsob poskytování individuální péče (speciálně – pedagogické, psychologické),
- volbu pedagogických postupů, časové a obsahové rozvržení učiva (zvláště při potřebě rozvolnění nebo redukci učiva),
- způsob hodnocení a klasifikace cíle speciálního vzdělávání – na co bychom se měli zaměřit, případně co by měl žák zvládnout v daném ročníku z hlediska reedukace specifické poruchy,
- způsob reedukace - jakým způsobem bude probíhat nápravný proces zaměřený na zmírnění nebo odstranění projevů handicapu, možnosti kompenzace poruchy,
- seznam potřebných pomůcek, speciálních učebnic, didaktických materiálů, audiovizuální techniky, PC programů, případně i nezbytné vybavení učebny v případě potřeby uvedení

dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem (včetně rozsahu zajišťované péče),

- jmenovité uvedení pracovníka PPP (SPC), se kterým škola spolupracuje při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,
- předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků,
- podíl zákonných zástupců žáka na realizaci IVP – nejčastěji: rodina zajistí pravidelnou přípravu žáka na výuku, docházku na reedukační nácvik a procvičení případných úkolů z tohoto nácviku, případně zajistí odbornou péči o dítě (návštěvu dětského psychiatra, neurologa, logopeda atd.), může zde být uvedeno, že rodina zajistí pravidelný styk se školou, případně že budou v pravidelném osobním (emailovém) styku s třídním učitelem,
- podíl žáka – žák stvrzuje aktivní účast na tomto procesu, svůj osobní podíl, další důležité údaje – např. doporučení rodičům vyšetření dalším odborníkem, termíny setkávání vyučujících s rodiči k vyhodnocení realizace IVP, datum podpisu IVP, časová platnost IVP podpisy vyučujících, zákonných zástupců aktualizace IVP – v případě potřeby je možno IVP v průběhu roku aktualizovat.

Jak pracovat s třídním kolektivem

- Žákova porucha v dorozumívání se promítá do sociálních vztahů ve třídě, u žáka se může projevit emoční frustrace.
- Žák má obtíže při navazování sociálních vazeb v rámci třídního kolektivu.
- Žákova schopnost sociálního, praktického úsudku (schopnost řešit problémové situace) je z důvodu samotné diagnózy oslabena.
- Třídní kolektiv je přesycen dlouhodobou zvýšenou pozorností pedagogů určenou pouze integrovanému žákovi.

Pro výchovného poradce, školního psychologa, speciálního pedagoga nebo metodika prevence je při práci s dítětem či žákem s NKS nezbytné zvládnout nejméně tři relativně samostatné činnosti:

- a) získat dostatečné teoretické znalosti o problematice NKS a o sociálně-psychologických jevech, které se ve školství vyskytují;
- b) umět diagnostikovat klima školní třídy, klima školy, příp. klima učitelského sboru;
- c) umět (na základě zjištěných skutečností) navrhnout a provést vhodnou intervenci, která by pomohla jak žákům, tak učitelům.

Čemu pomáhá IVP

- Snadnějšímu začlenění žáka do kolektivu třídy.
- Celkovému utužování vrstevnických vztahů a posilování vztahu mezi žákem a učitelem.

Aplikace opatření

Zavedení opatření předchází monitoring vztahů ve třídě. Práce se třídním kolektivem spočívá:

- V rozhovorech s dětmi/žáky.
- V prvcích ze zážitkové pedagogiky a sociálním výcviku, kdy je potřeba zachovat princip hry a dobrovolnosti.
- V dotazníkových metodách a sociometrii, která slouží k zjišťování, popisu, směru a intenzity preference ve vztazích v malých sociálních skupinách.

Při práci s třídním kolektivem je vhodné přiblížit ostatním spolužákům a pedagogům problematiku žáka. Vhodné a užitečné informace žákům umožní uvědomit si reálné problémy spolužáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Nácvikem sociálních rolí ve skupině je možné ostatní žáky seznámit s pocity a postavením žáka s NKS ve skupině. Narušená komunikační schopnost žáka může často vyvolávat u ostatních spolužáků, ale i u pedagoga dojem, že žák je „hloupý“. Díky znalosti a orientaci v problematice se však dá tomuto předejít správnou osvětou pedagogů a následně žáků.

Ve třídě s problematickými vztahy může pedagog svůj postup konzultovat s odborníkem (školní psycholog, psycholog z externího poradenského zařízení apod.), který provede diagnostiku vztahů a navrhne další kroky. Spolupráce pedagoga a přizvaného odborníka v takových případech bývá dlouhodobější.

Práci s emocemi žáků v konfliktních situacích provádí pedagog v rámci běžné výuky a nároky na speciální personální zabezpečení primárně nevznikají. Pokud vznikne potřeba přizvat odborného pracovníka, logicky následují náklady na jeho konzultace (s pedagogem a/nebo se žákem).

Na co klást důraz

- Kvalitní proškolení pedagogických pracovníků, zejména školních speciálních pedagogů, školních psychologů a výchovných poradců.
- Příprava třídního učitele, ostatních pedagogů a v neposlední řadě žáků na příchod žáka s NKS.
- Dostatečně proškolený třídní učitel a ostatní pedagogičtí pracovníci.
- Vztah důvěry mezi pedagogem, případně speciálním pedagogem, psychologem, dalšími pedagogickými pracovníky a žáky.
- Kurzy pro pedagoga (např. kurz krizové intervence, kurz práce s tělem, syndrom vyhoření v pomáhajících profesích apod.).
- Průběžné vzdělávání pedagoga a práce na sobě, psychohygienu.

Rizika

- Nedostatek prostředků na soustavné vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na tuto oblast (školní speciální pedagog, školní psycholog, výchovný poradce, metodik

prevence), finanční nároky na pořízení odborné literatury, ze které pedagog čerpá inspiraci.

- Neosvícený učitel, který není ochoten pracovat na udržování a zlepšování zdravého třídního klimatu.
- Nepřijetí žáka třídním kolektivem.
- Nevybavenost standardizovanými testy a metodickými materiály.

Varianty opatření dle stupňů podpory

Stupeň postižení nekorresponduje se stupněm podpory. Může se lišit intenzitou potřeby v závislosti na sociodynamice třídy.

V případě, že pozice žáka ve třídě je přiměřená, učitel zohledňuje obtíže v jeho narušené komunikační schopnosti. Třída je informována o jeho odlišnosti, učitel zvládá problémové situace řešit domluvou. Důležité je začleňovat do vyučovacího procesu nácvik sociálních situací. V MŠ se učitel snaží o co nejvíce přirozené začlenění dítěte mezi ostatní děti pomocí sociálních her, hudebních, výtvarných a pracovních činností.

Pokud je postavení žáka ve třídě ztíženo, ostatní spolužáci ho akceptují, občasně k němu projevují ne vždy žádané reakce, jako je např. přílišný soucit. Za těchto okolností by učitel měl vytvořit IVP pro žáka ve spolupráci s SPC, pravidelně začleňovat do vyučování hry na rozvoj sociálních dovedností, prvky dramaterapie, muzikoterapie i arteterapie. V ZŠ i MŠ je vhodné zavést osvětu zaměřenou na obtíže žáka, a to nejen mezi žáky, ale i mezi rodiči (např. v rámci třídních schůzek apod.).

Může se stát, že žák má natolik ztíženou pozici ve třídě, že ho někteří spolužáci odmítají, přehlížejí, má v kolektivu málo kamarádů. Je tedy na místě, aby učitel pro žáka vypracoval IVP, situaci konzultoval s SPC a ostatními odborníky, absolvoval kurzy v oblasti logopedie, případně SPU. Vhodné je zařadit žáka do pravidelné skupiny, která by napomáhala učení se sociálním rolím a zvládnutí problémového chování ostatních vůči žákovi. Skupinu by měl vést proškolený psycholog nebo speciální pedagog.

V případě, že pozice žáka ve třídě je velmi výrazně zhoršena, ze strany spolužáků se mohou objevovat projevy lhostejnosti, někdy až agresivní sklony vůči žákovi s NKS. Zde je vhodná individuální práce žáka s NKS s psychologem či speciálním pedagogem z důvodu zmírnění negativních dopadů na psychiku žáka a další práce ve skupině s třídním kolektivem. [5]

3.3 Role instituce v adaptaci

(Emphasizing the role of your institution in the adaptation)

Společné akce rodiny a mateřské školy

Společné akce:

1. prohlubují spolupráci s rodiči
2. zvyšují důvěru rodičů ke škole
3. pomáhají průběžně předávat potřebné informace
4. udržují zájem a motivaci rodičů ke spolupráci.

Třídní schůzky, dny otevřených dveří a besídky před Vánocemi nebo koncem školního roku, to znají a mají už snad všichni. Nabídka společných aktivit ale může být mnohem bohatší.

- **Setkání předškoláků**

Setkání předškoláků pomůže nadcházejícím prvňákům, aby se mezi sebou poznali, ještě než začne školní rok. Pomůže jim také v orientaci v novém prostředí. Pro děti může být například stresující, když první školní den nevědí, kde se ve škole nacházejí toalety, jak se dostanou do umývárny nebo do jídelny. Ostýchají se zeptat. Setkání může zahrnovat „cestu školáka od vstupního vchodu přes šatny do třídy“ s vysvětlením, co je třeba a jaká pravidla se dodržují. Děti si s sebou mohou vzít běžné školní pomůcky, které do školy budou nosit a které si ten den vyzkoušejí. Může proběhnout prohlídka družiny, tělocvičny, jídelny a celého areálu školy. Společné setkání ve třídě může sloužit ke společným aktivitám, čtení apod.

- **Informační setkání pro rodiče budoucích prvňáčků**

Návštěva školy, zápis a informační setkání pro rodiče prvňáků jim nabízí příležitost poznat atmosféru školy. Program může obsahovat například tyto aktivity: představení vedení školy, představení třídních učitelek v budoucích 1. třídách, informace o družině, stravování, zájmové činnosti na škole, odpovědi na dotazy rodičů, plán aktivit pro budoucí prvňáčky, informace k zápisu, informace k platné legislativě, seznámení s pravidly pro rodiče (např. Desatero rodiče), informace o adaptačních kurzech pro prvňáčky, pokud je škola pořádá.

- **Dny otevřených dveří pro rodiče prvňáčků**

Je skvělé, když mohou rodiče přijít spolu s budoucími prvňáčky a podívat se přímo do vyučování anebo se do něj přímo zapojit. Rodiče mohou provést po škole žáci 8. a 9. tříd. Vedení školy může rovněž provést rodiče po škole (nabídnout například několik termínů během dne) anebo může nabídnout několik termínů informačních schůzek se zodpovězením dotazů pro rodiče. Je možné přizvat odborníka (například školního psychologa) a uspořádat pro rodiče přednášku o nástupu do školy nebo o adaptaci dětí na výuku. Je možné nabídnout individuální konzultace

s odborníkem. Rodiče si rádi prohlédnou i družinu, školní jídelnu, tělocvičnu, práci dětí v kroužcích, vyzkouší si práci s technologiemi (interaktivní tabule) apod. Na Den otevřených dveří je možné pozvat i bývalé žáky anebo bývalé učitele. Některé školy nabízejí ukázkové hodiny, vystoupení pěveckého sboru, ukázky práce žáků, výstavu učebních materiálů žáků 1. tříd anebo společné sportovní aktivity.

Jiné školy pořádají Den otevřených dveří pro rodiče celoročně. Rodiče se informují a objednají vždy předem.

- **Společné akce: besídky, sportovní dny**

Na besídky a společné sportovní dny je možné pozvat i prarodiče dětí a jejich příbuzné. Je možné požádat aktivní rodiče, aby pomohli například s organizací, přípravou občerstvení a s oslovením ostatních rodičů.

- **Společný pobyt pro rodiče prvňáčků (adaptační kurz)**

Adaptační kurz na začátku školního roku určený dětem i rodičům usnadňuje učitelům stmelení třídního kolektivu. Děti a rodiče si navíc mohou v průběhu kurzu postupně budovat vztah k učitelům. Formy adaptačního kurzu mohou být různé. Může se jednat o společná setkání dětí, rodičů a prarodičů ve škole, kdy náplní jsou rukodělné a sportovní aktivity. Roli pozorovatele u rodičů je vhodné střídát jejich aktivním zapojením do činností. Jiné školy pořádají dvoudenní adaptační kurzy pro rodiče a jejich prvňáčky mimo prostředí školy. Náplní jsou seznamovací a týmové hry. Děti mají svůj vlastní program, rodiče pak mají společný večerní program s učitelům a instruktory. Kurz je ale možné uspořádat jako dvoudenní přímo ve škole bez účasti rodičů (program probíhá pouze přes den v délce max. 4 hodin). Výhodou je poznání prostředí školy a orientace v ní. Takový kurz je dětem a rodičům možné nabídnout třeba v posledním srpnovém týdnu.

- **Přítomnost rodičů ve vyučování**

Některé školy nabízí vždy jeden den v měsíci možnost, aby rodiče nahlédli do vyučování. Rodiče se mohou zapojit do společných aktivit. Podmínkou je vypnutí mobilního telefonu a dodržování příchodu o přestávkách. Rodiče s dětmi mohou například společně plnit úkoly u počítače. Děti mohou rodičům předvést hudební/pěvecké vystoupení. [6]

- **Konzultace/individuální třídní schůzky rodiče-učitel-dítě**

Některé školy pořádají jednou ročně „tripartitní setkání“. V domluveném čase se sejdou třídní učitel, zákonný zástupce (ideálně zástupci) dítěte a dítě. Třídní učitel má na toto setkání připraveny informace a podklady od vyučujících, kteří dítě vyučují. Součástí těchto setkávání je

hodnocení rozvoje klíčových kompetencí jednotlivých dětí, jako je například komunikace a spolupráce se spolužáky a s pedagogy, motivace k učení, logické uvažování, tvořivé myšlení. [7]

- **Společné třídní schůzky rodičů, dětí a učitele (spojené například s ukázkou práce dětí)**

Jiné školy pořádají netradiční třídní schůzky rodičů a dětí. Ty mohou zahrnovat vystoupení dětí (například pěvecké vystoupení) anebo děti ve trojicích představují rodičům jednotlivé učební předměty. Děti také představí samy sebe, co mají rády, co je baví ve škole, čím by chtěly být v budoucnosti.

Náplní společných třídních schůzek jsou pochopitelně i společné aktivity dětí a rodičů, jako třeba technika vzájemného obkreslování rukou – rodiče i děti do každého obkresleného prstu napíší vzájemné pozitivní ocenění. [8]

- **Třídní schůzky rodičů spojené s jejich aktivním zapojením (diskuse, hlasování, společná práce)**

Rodiče mohou svým dětem během třídních schůzek napsat na kartičky vzkazy, ve kterých je povzbudí, sdělí jim, co mají na srdci, a připojí nějakou „indicii“ (obrázek, symbol nebo větu), aby dítě mohlo poznat, že vzkaz je od nich. Podepíší se ovšem jen jako „máma“ anebo „táta“. Vzkazy jsou připevněné magnetkami na tabuli a úkolem dětí je druhý den ráno poznat, který rodičovský vzkaz patří právě jim. Děti, které chtějí, mohou vzkaz nahlas ostatním přečíst. Technika je vhodná pro děti na 1. stupni ZŠ, ale je možné ji využít i pro děti starší. [9]

- **Setkání prarodičů a studentů**

Gymnázium Jana Palacha v Praze zve prarodiče na přednášku o kulturní antropologii místa, ve kterém žijí. Prarodiče si mohou prohlédnout školu a jsou jim představeny moderní technologie, které jsou ve škole používány. Škola uvádí, že prarodiče mají o setkání velký zájem. Studenti si přitom zahrají na učitele a prarodičům poskytnou základní návody a informace, jak pracovat s online vyhledávači. [10]

- **Individuální konzultace s rodiči**

Pro většinu rodičů je běžné se školou komunikovat jen v případě obtíží a problémů. Zprávy přicházející ze školy často považují za kritiku nebo problém. Je proto vhodné rodiče informovat průběžně i o pozitivních skutečnostech, o tom, co se povedlo, jaké aktivity děti absolvovaly. Rodič, který je zvyklý se školou častěji komunikovat (i třeba jen pasivně), přičemž získává i pozitivní informace, se bude méně obávat individuálních schůzek s pedagogem. Pokud setkání iniciuje pedagog, je vhodné rodiče předem připravit, informovat o obsahu a cíli schůzky. Pokud

setkání iniciuje rodič a jedná se o řešení konfliktu, je vhodné, pokud je schůzce přítomna třetí (neutrální) osoba. [11]

- **Návštěva pedagoga v rodině**

Aktivita je vhodná zejména v menších obcích, kde se lidé navzájem znají. Pedagog má tedy možnost se s rodiči potkávat v rámci života obce. Návštěvu je možné iniciovat zejména v tom případě, pokud se rodiče z různých důvodů obávají do školy docházet, obávají se komunikovat s pedagogy. Dle vyhodnocení situace může jít pedagog na schůzku samostatně, anebo s doprovodem terénního pracovníka nebo pracovníka sociálního odboru, kteří s rodinou už spolupracují. Aktivitu je tedy vhodné zařadit tam, kde v obci už je s rodinami v kontaktu sociální či terénní pracovník obce.

- **Rodičovská kavárna / vzdělávací semináře pro rodiče, které může organizovat učitel anebo někdo z rodičů**

Sdružení rodičů při škole anebo Sdružení rodičů a přátel školy může pomoci zorganizovat odpolední přednášku pro rodiče. Rodiče sami zjistí u ostatních rodičů zájem o téma a podle toho zorganizují pozvání určitého odborníka.

- **Kurikulární dopoledne / setkání**

Během kurikulárních dopolední se rodiče od učitelů a vedení školy dozvědí, co, jak a proč se ve škole učí. [12] Rodiče mají možnost seznámit se s metodami výuky, zejména s těmi novými a neznámými. Kurikulární dopoledne se mohou stát součástí programu informačních schůzek pro rodiče prvňáčků, adaptačních kurzů pro děti a rodiče, rodičovských kaváren apod. Téma mohou pomoci stanovit/vybrat sami rodiče, dle toho, čemu ohledně výuky nerozumějí. Setkání mohou vést jak učitelé, tak přizvaní odborníci. Frekvence setkání je na zvážení školy, setkání by ale neměla probíhat například jen jednorázově ve školním roce, jejich smysl se pak vytrácí. [13]

- **Zapojení rodiče / rodičů do projektového dne / projektové činnosti třídy**

Pokud se škola účastní projektové činnosti, ve které je potřeba něco vyrobit, sestavit anebo naplánovat, je možné požádat o spolupráci rodiče, který dětem ukáže, jak prakticky postupovat. Rodič se může účastnit například části odpolední aktivity.

K setkání a vzájemnému poznání rodičů, učitelů a dětí se, jak vidno, důvod vždycky najde, když je vůle. Některé příklady z praxe jsou důkazem toho, že kreativně se meze rozhodně nekladou. Jsou naopak velmi žádoucí. Když to baví všechny zúčastněné strany, je to na výsledku znát.

- Rodičům nabízíme možnost individuálních třídních schůzek (setkání dítěte, pedagoga a rodičů, anebo jen setkání pedagoga a rodičů).
- Rodičům jsme schopni doporučit v případě potřeby vhodného odborníka.
- Vedení školy i pedagogové se ptají rodičů na jejich názor, kam má škola dál směřovat.

Tipy na sblížení s rodiči [14]:

- Požádejte rodiče o pomoc s organizací sportovních akcí, besídek, karnevalů a dalších aktivit školy.
- Požádejte aktivní rodiče o pomoc se zajištěním materiálních pomůcek nebo autobusu na třídní výlet.
- S pomocí rodičovského sdružení při škole iniciujte další pomoc rodičů – například darování knih do školní knihovny.
- Domluvte se s rodiči a zajistěte exkurzi dětí do podniku, kde některý rodič pracuje.
- Zapojte rodiče coby aktivní přispěvatele do školního časopisu.
- Oslovte aktivní rodiče, zda by neměli zájem pustit se do pořádání rodičovských besed s účastí dětí nebo učitelů.
- Vyzvěte aktivní rodiče, aby se stali členem v Radě školy nebo ve Sdružení rodičů.
- Aktivní rodiče můžete směřovat na občanská sdružení pro rodiče: www.rodicevitani.cz.

Můžete se také obrátit se na vedení školy, vyjádřit své potřeby a přijít s konkrétními návrhy ohledně komunikace a spolupráce s rodiči. Pomůžete tak spoluvytvářet kulturu školy.

Pokud si nejste jisti ohledně komunikace s rodiči, obraťte se na psychology v pedagogicko-psychologické poradně nebo na školního psychologa, pokud ho škola má. Základem dobré komunikace s rodiči v každém případě zůstává respekt, pravidelnost a srozumitelnost.

4. Doporučení pro Evropský manuál (Recommendations for European Guidelines)

Z výše uvedených získaných informací a poznatků vyplývá, že:

- Zákony, vyhlášky, nařízení a doporučení státních institucí jsou vesměs zpracovány v souladu s českou legislativou i v kontextu evropského práva.
- Vzdělávací systém – je zapotřebí, aby se zlepšila flexibilita edukačního systému, adaptovala se na potřeby všech zapojených skupin, orientace nejen na školní vzdělávací systém, ale i na celoživotní vzdělávání
- Další vzdělávání nejen odborníků, ale i jiných profesí, zapojit odborníky z praxe, propojit příklady dobré praxe, propojit školní a mimoškolní vzdělávání. Do výuky přizvat odborníky z praxe, jejich pomocí rozvíjet především technické obory.

- Ve vzdělávání více využívat organizací působících v oblasti mimoškolního vzdělávání, využívat dosavadních zkušeností a znalostí, vzájemně si je předávat, využívat již osvědčených odborníků, poradenskou činnost, za tím účelem vytvářet sítě škol, školských i mimoškolních organizací, spolků, neziskových organizací, více zapojit občany a rodiny žáků, vytvářet společné komunity.
- Propojit možnosti financování z oblasti školství, zdravotnictví a sociální oblasti na základě jednotného systému financování, stanovit jednotná kritéria financování. Zvýšit motivaci organizací a jednotlivců a pocit morální zodpovědnosti v souvislosti s finančními příspěvky a s tím související i celospolečenský statut přispívajících organizací a jednotlivců.
- Propojit kontrolu kvality s celospolečenskou zodpovědností, vytvořit jednotný systém evaluace a autoevaluace na poli vzdělávání a v oblasti sociální práce.
- Zvýšením úrovně etických postojů otevřít trh práce cílovým skupinám se specifickými potřebami.

5. Appendix

5.1 Společný appendix

(Common section Appendix)

Common subsection shared by all partners.

5.2 Odkazy uvedené partnerem

(Partner section Appendix)

[1] Hladíková, M. (2011). *Spolupráce učitele s rodiči žáků*. Diplomová práce, vedoucí PhDr. Jaroslav Řezáč, CSc., Masarykova univerzita Brno, s. 63. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/unkof/Spoluprace_ucitele_s_rodici_zaku.doc.pdf (staženo 5. 7. 2019).

[2] Feřtek, T. (2011). *Rodiče vítáni. Praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Yanachi s.r.o., EduIn, Kafka Print, Praha, s. 3

[3] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 17. ISBN 978-80-87456-45-3.

[4] Felcmanová, A. (2013). *Rodiče – nečekaní spojenci: jak rozvíjet partnerský dialog mezi školou a rodinou*. Člověk v tísni, vzdělávací program Varianty, Praha, s. 59. ISBN 978-80-87456-45-3.

[5] Zelinková, O. (2001). *Pedagogická diagnostika a IVP*, Portál, ISBN: 80-7178-544-X

[6] Michálková, Š. (nedatováno). Základní škola Máchova, Děčín. Interní materiál školy – veřejně sdílená dokumentace výuky ve škole. Dostupné z: https://photos.google.com/share/AF1QipNJ3i4ywy9lcOxXq1euDbHqiskm2rjyyJlgFqMFRYu_eLdr89n2wUUhVKl60Frvq?key=NWdTZmZWa2RYYUg0TmPCdzlpMjJZN2IQNF84azZ3

[7] Ševčík, M. (2018). *Svobodná základní škola – ŠVP pro základní vzdělávání*. ZŠ Londýnská. Dostupné z: <http://www.londynska.cz/svp.pdf> (staženo 6. 8. 2019).

[8] Michálková, Š. (2018) Základní škola Máchova, Děčín. Interní materiál školy – veřejně sdílená dokumentace výuky ve škole. Dostupné z:

<https://photos.google.com/share/AF1QipOHoktIFVYAorxV6ugmr2j9dwcY2hCDWM5UzTtyT4FXmaQx9q1fLrGwRNjq-2QQA?key=WVROMjRTakx5cG1La3JnbE5kcFgwV0pETVM2Y093>

[9] Michálková, Š. (20178). Základní škola Máchova, Děčín. Interní materiál školy – veřejně sdílená dokumentace výuky ve škole. Dostupné z:

https://photos.google.com/share/AF1QipOz3s8dBvpQKbsXFaBdwYEC-Vn7M23rO6r48lFa_qV2CdsJY9lgwu7Mpnb0GC8SA?key=VDZRVHVTVDMtM0hYaTNWWHZGMDVLa3hueV9rSFIB

[10] Městská část Praha 1 (2012). *Studenti Gymnázia Jana Palacha školili své prarodiče*.

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hkcVyQrFbRA> .

[11] Základní škola Londýnská (nedatováno). Interní metodický materiál školy. Dostupné z: http://www.londynska.cz/plany/201105041123omunikace_s_rodici_skola.pdf.

[12] Feřtek, T. (2011). *Rodiče vítáni. Praktický návod, jak usmířit rodiče a učitele našich dětí*. Yanachi s.r.o., EduIn, Kafka Print, Praha.

[13] Redakce Rodiče vítáni (2012). *Komentáře a změny kritérií značky Rodiče vítáni*. © 2019 Rodiče vítáni – magazín o všem podstatném ve vzdělávání.

Dostupné z: <https://www.rodicevitani.cz/nezarazene/komentare-a-zmeny-kriterii-znacky-rodice-vitani/> .

[14] Hojná, M. (2008). *Komunikace rodičů se školou*. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze: Pedagogická fakulta, s. 19. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130090096>.